

TÜRKİYE'DE KÜLTÜR ALANINDA ÇALIŞAN İLK UNESCO KÜRSÜSÜ KADİR HAŞ ÜNİVERSİTESİ'NDE KURULDU

Doç. Dr. Yonca KÖSEBAY ERKAN

Khas öğretim üyesi

UNESCO Genel Direktörü Irina Bokova, UNESCO'nun 70. yılı kutlama etkinlikleri kapsamında Türkiye'ye yaptığı ziyarette, 7 Ocak'ta İstanbul'a gelerek Kadir Has Üniversitesi ile Dünya Miras Alanlarının Yönetimi ve Tanıtımı: Yeni Medya ve Toplumsal Katılım konulu UNESCO Kürsüsü kurulmasına ilişkin protokolü imzaladı. UNESCO Kürsüsü, Üniversite'nin önderliği ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun desteği ile Türkiye ve bölge coğrafyasında bölgesel olarak kültürel mirasın korunmasına hizmet edecek bir mükemmeliyet merkezi olma hedefiyle çalışacak.

Birleşmiş Milletlere bağlı UNESCO, kendi çalışma sahaları olan eğitim, kültür ve bilim alanlarında uluslararası işbirliğini geliştirmek, bilginin paylaşımı ve işbirliği yolu ile kurumsal kapasite geliştirilmesini sağlamak üzere 1992 yılından beri **UNITWIN /UNESCO Chairs** adlı bir programı yürütüyor. UNITWIN (University Intertwining), UNESCO kürsülerinin kendi aralarında oluşturdukları ağlar olarak tanımlanabilir.

Aralık 2014 itibarıyla dünyada 648 adet UNESCO kürsüsü bulunmaktadır. UNESCO Merkez ofisi kültür alanında Türkiye'deki ilk kürsünün Kadir Has Üniversitesi (Üniversite) bünyesinde kurulmasına onay vermiştir. Üniversite'de kurulan kürsü Dünya Mirası konusunda çalışan dünyadaki dördüncü kürsüdür.

UNITWIN/UNESCO Chairs programı, eğitim, araştırma ve akademisyenler için uluslararası değişim olanağı sunan bir platformdur. Üniversite bünyesinde kurulan UNESCO kürsüsü, Doç. Dr. Yonca Kösebay Erkan başkanlığında çoklu disiplinli bir ekip ile hizmet verecektir. Ekip üyeleri, Prof. Dr. Füsün Alioğlu, Doç. Dr. Murat Çetin, Doç. Dr. Levent Soysal, Yrd. Doç. Dr. Ayşe Çoşkun Orlandi, Yrd. Doç. Dr. Taner Arsan ve Öğr. Gör. İsmail Hakkı Polat bilgi ve deneyimleriyle programa katkı sağlayacaklardır.

UNESCO Kürsüsü, özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve akademi dünyasını bir araya getiren bir kurguda tasarlanmıştır. Bu çerçevede işbirliği kuran ortakların başında, uluslararası işbirliği ve eğitim

ortağı olarak **Turkish Cultural Foundation** programa çeşitli niteliklerde burs, teknoloji ve kurumsal ortak olarak; **Dijital Yaşam Koçu Bilkom** programa ekipman ve software desteği verecek, bilinç geliştirme ve sivil toplum ayağında ise **Dünya Miras Gezinleri Derneği** gençlere dünya mirasının tanıtılmasında destek verecektir.

Kürsünün, Üniversitenin önderliği ile Türkiye'de ve bulunduğumuz coğrafyada bölgesel olarak kültürel mirasın korunmasına hizmet edecek bir mükemmeliyet merkezi olması hedeflenmiştir.

UNESCO Kürsüsü çalışmalarını araştırma, eğitim ve danışmanlık alanlarında sürdürecektir. İlk etapta uluslararası yüksek lisans öğrencilerine yönelik bir yaz okulu çerçevesinde, Türkiye'deki Dünya Miras Alanları'nın tanıtılması ve toplumsal katılımı yeni medya aracılığı ile sağlayacak projeler üretilecektir. Böylelikle dünya miras alanlarının tanıtılması, korunması ve yönetimi konusundaki bilinç geliştirilirken, öğrenme sürecini dijital araç ve yöntemlerle (tablet ve akıllı telefon uygulamaları, üç boyutlu canlandırmalar, bilgi sistemleri vb.) gerçekleştirerek katılımı arttırmak hedeflenmektedir.

UNESCO'nun en temel söylemlerinden biri, barışın tesisi için kültürü kullanmaktır. Bu yolda kürsünün faaliyetleri UNESCO'nun 2014-2021 stratejileri ile aşağıdaki başlıklarda örtüşmektedir:

- Sürdürülebilir kalkınma politikaları için bilim, toplum ve etik değerlerin arayüzünü desteklemek
- Barış, sürdürülebilirlik ve toplumsal kapsayıcılık adına uluslararası bilimsel işbirliği sağlamak
- Kültürel mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak
- Yaratıcılığı desteklemek ve kültürel ifadelerin çeşitliliğini zenginleştirmek
- İfade özgürlüğü, medya gelişimi, bilgiye evrensel erişim konularının desteklenmesi.

Türkiye'de UNESCO Dünya Miras Listesi'nde 13 alan bulunuyor: Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı; Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu; Catalhöyük; Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi; Truva Antik Kenti; Safranbolu Şehri; Xanthos-Letoon; Nemrut Dağı; Hatuşaş Hitit Başkenti; Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası; İstanbul'un Tarihi Alanları; Göreme Milli Parkı, Kapadokya ve Pamukkale-Hierapolis.

Türkiye'nin zengin kültürel, arkeolojik değerleri arasından Dünya Miras Listesi'ne girmek için aday olan varlıklarımızın sayısı ise 52'dir. Söz konusu alanların tamamı Üniversitenin UNESCO

PROF. DR. MUSTAFA AYDIN (Rektör):
“Türkiye’deki Dünya Mirası Alanları Tanıtılacak.”

“Dünyada tarih ve kültürlerin yaşatılması ve gelişimi konusunda çok önemli çalışmalara imza atan, gelecek nesillere dünya miraslarının taşınmasında koordinasyon ve destek rolü olan UNESCO’nun 70. yılını kutlamak isterim. Üniversite’de kurulacak UNESCO Kürsüsü de çalışmalarını araştırma, eğitim ve danışmanlık alanlarında sürdürecektir. İlk etapta uluslararası yüksek lisans öğrencilerine yönelik bir yaz okulu çerçevesinde, Türkiye’deki Dünya Mirası Alanları’nın tanıtılması ve toplumsal katılımı yeni medya aracılığı ile sağlayacak projeler üretilecektir. Böylelikle dünya miras alanlarının tanıtılması, korunması ve yönetimi konusundaki bilinç geliştirilirken, öğrenme sürecini dijital araç ve yöntemlerle (tablet ve akıllı telefon uygulamaları, üç boyutlu canlandırmalar, bilgi sistemleri vb.) gerçekleştirerek katılımın artırılması hedeflenmektedir. UNESCO’nun en temel söylemlerinden biri, barışın tesisi için kültürü kullanmaktır. Bu yolda bu kürsünün faaliyetleri de UNESCO’nun 2014-2021 yılında açıkladığı strateji ile paralel yapıdadır. Kürsümüz; sürdürülebilir kalkınma politikaları için bilim, toplum ve etik değerlerin ara yüzünü desteklemek, barış, sürdürülebilirlik ve toplumsal kapsayıcılık adına uluslararası bilimsel işbirliği sağlamak ve kültürel mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak, yaratıcılığı desteklemek ve bilgiye evrensel erişimin desteklenmesi konularında önemli araştırma ve disiplinlerarası çalışmalara ev sahipliği yapacaktır.”

Kürsüsü için birer çalışma alanıdır. Aynı zamanda Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla Ortadoğu, Kafkaslar, Balkanlar, Türk Cumhuriyetleri ve Doğu Akdeniz ülkelerine Dünya Mirası konusundaki bilgi birikimini aktaracak kapasitedir. Bu bağlamda Türkiye, UNESCO’nun hedeflediği kuzey-güney, batı-doğu işbirliklerinin merkezinde yer almaktadır.

Dünya Mirası kavramı Birleşmiş Milletler’in kurulmasının ardından, Mısır’ın evrensel nitelikteki eserlerinin baraj yapımı sebebiyle su altında kalacak olması fikrine karşı uluslararası camianın birlikte hareket etme arzusundan doğmuştur. Buna göre üstün evrensel niteliğe sahip alanların korunmasından tüm dünya ülkeleri sorumludur; çünkü bu anıtlar insanlığın ortak mirasıdır. 1972 yılında imzalanan uluslararası **Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi** ile yalnızca kültürel alanlar değil, doğal alanlar ve insan ile doğanın etkileşimi ile hayat bulmuş kültürel peyzajlar, UNESCO’nun çatısı altında evrensel ilkeler çerçevesinde koruma altına alınmıştır. Bu tür üstün evrensel niteliğe sahip alanlar

Dünya Miras Listesi’nde ilan edilmektedir. Ülkeler bu listeden **Tehlike Altındaki Miras Listesi’**ne düşmemek için entelektüel ve maddi olanaklarını alanların korunmasına yoğunlaştırmaktadırlar. Dünya Miras Listesi’nin yönetimini, sözleşmeyi imzalayan üye ülkeler arasında seçilen 21 ülkeden oluşan **Dünya Miras Komitesi** yürütmektedir. Türkiye 2013-2017 döneminde Dünya Miras Komitesi’nde görev yapmaktadır. Üniversite’nin öğretim üyesi Doç. Dr. Yonca Kösebay Erkan, Türkiye’yi temsil eden heyetin kültür uzmanı olarak 2014 yılında, 38.si Doha’da yapılan ve tüm dünyaya canlı olarak yayınlanan Dünya Miras Komitesi’nde görev yapmıştır.

Alanların Dünya Miras Listesi’ne kabul sürecinde **Alan Yönetim Planı** hazırlanması gerekmektedir. Üniversite’nin öğretim üyelerinden Prof. Dr. Füsun Alioğlu, 2014 yılında Dünya Miras Listesi’ne kabul edilen Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu’nun Doğuşu adlı dosyanın yönetim planının hazırlık sürecinde danışmanlık yapmıştır. Kadir Has Üniversitesi’nin misyon ve ilkeleri doğrultusunda kurulmuş olan bu birime tüm öğretim üye ve yardımcılarını katkı vermeye davet ediyoruz.

**IRINA BOKOVA (UNESCO Genel Direktörü):
“Herkes İçin Daha İyi Bir Gelecek Adına Geçmiş
Korunmalı.”**

İngilizce'den çeviren: Uzman N. Buket CENGİZ

“Bu üniversitenin beyan ettiği misyon son derece ilham verici: kendine güvenen, sorgulayan, tüm görüşleri önemseyip hoşgörü ile değerlendirebilen ve yeniliklere açık öğrenciler yetiştirmek. Bence bu ifade, yüksek öğretimin günümüzdeki etik misyonunu güçlü ve etkili bir biçimde yakalıyor: genç zihinleri beslemek, genç kadın ve erkeklere içinde yaşadıkları zamanın sınavlarını geçebilmelerini sağlayacak yetenekleri kazandırmak.

... Günümüzde yeni bir çeşitlilik ve limitler çağında yaşadığımıza inanıyorum. Bir çeşitlilik çağı: Kültürler, kimlikler, barışa ve gelişmeye yaklaşımlar anlamında. Bir limitler çağı: Maddi kaynaklar anlamında, gezegenimizin sınırları anlamında.

... Toplularımız ve kentlerimiz giderek daha da çeşitli oluyor, ama bir yandan da hoşgörüsüzlük artıyor. Bu yeni ortamda, insanları ortak projeler etrafında bir araya getirmek -insanlığın, haysiyet ve hakların, geleceğe ilişkin ortak bir vizyonun etrafında ortak değerleri beslemek her zamankinden de daha önemli. UNESCO'nun 70 yıldır verdiği mesaj budur ve inanıyorum ki bu, hiçbir zaman bu kadar önemli olmamıştı. Barış, sadece anlaşmalarla tesis edilemez -her kadın ve erkeğin haysiyeti, hakları ve kapasitesi ile beslenmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakınca günümüzde barışın nerede iflas etmekte olduğunu açıkça görmekteyiz. Yoksulluk, eşitsizlikler ve işsizlikle yarılmış toplumlarda barış iflas ediyor. Hoşgörüsüzlükle beslenen şiddet dolu aşırılıkçılık içinde iflas ediyor.

... İnsanlığın kültürel mirası ve çeşitliliğe karşı yapılan saldırılar içinde iflas ediyor... Derin bir insani krizin yanı sıra, eş görülmemiş bir kültürel temizlik, kültürel imha ve kültürel yağmayla karşı karşıyayız. Eşsiz kent simgelerinin kasıtlı olarak harap edilmesiyle karşı karşıyayız. Kimlikleri nedeniyle saldırıya

uğrayan topluluklarla karşı karşıyayız. Aşırılıkçı gruplara finansal destek sağlamak.

... UNESCO'nun rolü tehlikeye karşı uyarıda bulunmak, tüm ortakları bir araya getirmek, ortaklaşa eylemi güçlendirmektir. ... Daha da fazlasını yapmalıyız, özel sektör ve sivil toplum dahil tüm ilgili aktörlerle birlikte çalışarak. Yerel aktörlerle daha güçlü ilişkiler kurarak 'koruma altında kültürel bölgeler' kurmamız gerektiğine inanıyorum.

... Dünya Miras Alanlarının Yönetimi ve Tanıtımı alanındaki bu yeni UNESCO Kürsüsü'nün önemi bu: alanların sürdürülebilir yönetimine toplumun katılımının sağlanması için yaratıcı yollar geliştirilmesi ve yönetici kadronun kapasitesinin artırılması. Bu, Türkiye'deki dördüncü ve bu alandaki ilk UNESCO Kürsüsü. Bu, kültürü nasıl gördüğümüz ve yönettiğimiz üzerine yeniden düşünmek için, elimizdeki araçları yeni sınavlara uygun hale getirmek için tam zamanında bir platform sunuyor. Kültürel alanları yönetmek için uygulamak zorunda olduğumuz yöntem son on yıllarda çok büyük değişiklik gösterdi. Günümüzde, alanları şiddet ve çatışmadan korumak zorundayız. İklim değişikliğinden kaynaklanan tehditleri azaltmalıyız. Sınır ötesi projelerden en üst düzeyde yararlanmalıyız. Kültürel alanlar pozitif globalleşme dersleri içererek çeşitliliğin yönetimi hakkında bir açık defter sunar. Tüm bunlar yeni beceriler ve yaklaşımlar gerektiriyor ve bunu iletirmek için Türkiye'den daha iyi bir yer düşünemiyorum.

... Üniversite bugün en ileri eğitim ve araştırmanın yapıldığı global bir kurum haline gelmiştir. Bu yeni Kürsü'yü, Türkiye'nin, mirasını korumaya, en iyi yönetim biçimlerini paylaşmaya ve bu alandaki uzun işbirliğimize bağlılığının bir yansıması olarak görüyorum: bu nedenle de buradayım, UNESCO ve Türkiye arasındaki, her zaman çok önemli olmuş ortaklığı yenilemek için.

... Farkındalık yaratmak ve alanları izlemek için bütün bilgi kaynaklarını ve yeni medya dahil bütün yeni teknolojileri kullanmalıyız. Dünya mirası idaresinde dijital geçişi büyük bir fırsat olarak görüyorum.

... İkna olduğumuz nokta şu ki; miras ortak bir insanlığın bağlarını güçlendiren, parçalanmaların etkisinin karşısında duran, herkes için daha iyi bir gelecek oluşturmak için ortak bir geçmiş inşa eden bir güç. Hiçbir toplum kültüresiz gelişemez. Hiçbir kalkınma kültüresiz sürdürülebilir olamaz. Türkiye ile birlikte, UNESCO'nun 2015 sonrası için yeni gündemini şekillendirmek için getirdiği mesaj budur, merkezine kültürel miras ve çeşitliliği koyarak Kadir Has Üniversitesi'ne bu vizyonu ileri götürmek üzere bize katıldığı için teşekkür ederim.”